

Llengua i Ús

Revista Tècnica de Política Lingüística

58

1r
SEMESTRE
2016

ISSN: 2013-052X
<http://gencat.cat/llengua/liu>

Instruments

3.2

L'Optimot per àmbits: una aportació als llenguatges específics

Optimot per encastres: ua aportacion as lenguatges especifics

El Optimot por ámbitos: una aportación a los lenguajes específicos

Optimot by Areas: a Contribution to Specific Languages

Dídac Teixidor Serrano

Servei de Recursos Lingüístics, Direcció General de Política Lingüística

Citació recomanada:
TEIXIDOR SERRANO, Dídac. «L'Optimot per àmbits: una aportació als llenguatges específics». *Llengua i Ús: Revista Tècnica de Política Lingüística* [en línia] [Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística], núm. 58 (1r semestre 2016), p.?. <<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/311748/401826>>

El català *Llengua*
per a tothom

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

L'Optimot per àmbits: una aportació als llenguatges específics

*Optimot, cercador,
consultes, àmbit,
específic, selecció,
recull, dret, empresa*

Optimot, consultes lingüístiques, ha volgut contribuir a les campanyes de promoció del català en els mons del dret i de l'empresa amb una mostra dels materials específics d'aquests àmbits que es poden trobar a les seves bases de dades. Alhora, amb aquesta iniciativa ha intentat donar a conèixer el funcionament del seu cercador i incorporar-hi alguns materials nous, elaborats expressament amb aquest propòsit. Les dues recopilacions, que es preveu enriquir amb el temps, poden constituir un model per a iniciatives similars que sorgeixin més endavant.

Optimot per encastres: ua aportacion as llenguatges especifics

*Optimot, cercaire,
consultes, encastre,
especific, seleccion,
reculh, dret, empresa*

Optimot, Consultes lingüístiques, a volut contribuir as campanhes de promocion deth catalan enes mons deth dret e dera empresa damb ua mòstra des materiaus especifics d'aqueri encastres que se pòt trobar enes sues bases de donades. Ath madeish temps, damb aquera iniciatiua a sajat de hèr a conèisher eth foncionament deth sòn cercaire e incorporar-i bèri materiaus nau, elaboradi exprèssaments damb aquera intencion. Es dues compilacions, que se preve enriquir damb eth temps, pòden constituïr un modèl entà iniciatiues similares que sorgisquen mès tà deuant.

El Optimot por ámbitos: una aportación a los lenguajes específicos

Optimot, consultas lingüísticas, ha querido contribuir a las campañas de promoción del catalán en los mundos del derecho y de la empresa con una muestra de los materiales específicos de estos ámbitos que se pueden encontrar en sus bases de datos. Asimismo, con esta iniciativa ha intentado dar a conocer el funcionamiento de su buscador e incorporar algunos materiales nuevos, elaborados expresamente con este propósito. Las dos recopilaciones, que se prevé enriquecer con el tiempo, pueden constituir un modelo para iniciativas similares que surjan más adelante.

*Optimot, buscador,
consultas, ámbito,
específico, selección,
recopilación, derecho,
empresa*

Optimot by Areas: a Contribution to Specific Languages

Optimot, Consultes Lingüístiques, has contributed to campaigns promoting Catalan in the worlds of law and business with a sample of specific materials in these areas which can be found in its databases. At the same time, this initiative has also publicised how its search engine works and added some new materials to it which have been specifically developed for this purpose. The two compilations are expected to be enriched over time and may become a model for similar initiatives that emerge in the future.

*Optimot, search
engine, queries, scope,
specific, selection,
collection, law,
business*

Una contribució a dues campanyes

Durant l'any 2015 la Direcció General de Política Lingüística (DGPL) va impulsar dues campanyes amb l'objectiu de promoure l'ús del català en dos àmbits on aquesta llengua encara s'empra de manera deficitària: l'àmbit judicial i l'àmbit del comerç i de l'empresa. Les campanyes es van endegar sota els lemes respectius de “En català, també és de llei” i “Català i empresa: Ja estàs al dia?”, i constaven de tot un seguit d'activitats i de recursos que anaven des de l'emissió d'espots publicitaris fins a l'organització de conferències i exposicions, passant per la publicació d'un conjunt de materials relacionats amb les condicions legals i els usos lingüístics propis d'aquests dos contextos. L'Optimot, el servei de consultes lingüístiques de la Generalitat, va voler contribuir al desenvolupament d'aquesta iniciativa oferint una selecció dels continguts sobre els llenguatges específics del dret i de l'empresa que es poden trobar al seu cercador. Les seleccions es van anomenar, de manera simple i descriptiva, Optimot/Dret i Optimot/Empresa, i es van fer públiques amb una doble intenció: d'una banda, promoure l'ús del català entre els col·lectius professionals d'aquests dos àmbits i, d'una altra, donar a conèixer el servei com a eina de consulta específica, fàcil d'usar i disponible a tota hora.

Críteris de selecció del material

La selecció de material no es va portar a terme amb l'ànim de fer-la exhaustiva. Més aviat es tractava de donar un tast del que es podia trobar al cercador alhora que s'ensenyava a fer-lo servir. Concretament, la mostra d'Optimot/Dret ha acabat contenint, de moment, 168 registres, i la d'Optimot/Empresa, 175.

La tria es va fer mirant de satisfer sempre els objectius de les campanyes i de no repetir el material que ja estava present en altres recursos. Per tant, es va incidir sobretot en la representativitat, la varietat i la utilitat de la selecció,

així com en el fet que els ítems tractats quedessin poc o gens coberts en els recursos existents. Així, per tal d'oferir una mostra variada, s'hi van incloure aspectes tan diversos com les abreviacions, la fraseologia de l'àmbit i els models de documents. I pel que fa a la novetat i l'exclusivitat dels ítems, es va fer un esforç per ampliar els que ja hi havia a l'abast amb un conjunt de fitxes noves que responguessin a dubtes freqüents. Amb aquest objectiu es van examinar totes les consultes de lèxic específic que hi havia hagut al servei d'atenció personalitzada de l'Optimot des dels seus inicis i es va fer una primera tria de casos recurrents. Entre aquests casos, encara es van seleccionar els que llavors no tenien solució al cercador (com ara, per exemple, *a risc i ventura*), o bé els que no es podien trobar a partir dels mots de cerca que els usuaris feien servir més habitualment (ex.: *estar a*). Finalment, també es va tenir en compte que el dubte en qüestió pogués rebre una resposta clara i precisa des del punt de vista normatiu.

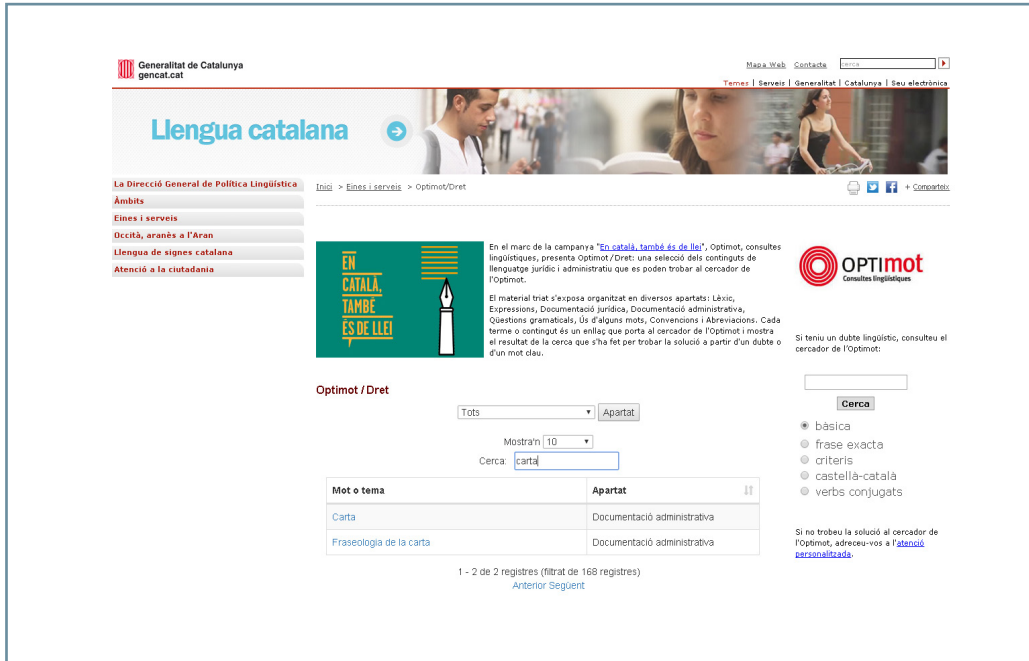
Ubicació i estructuració dels reculls

Un cop fetes, les dues seleccions de material es van integrar dins el repositori de recursos que podeu trobar al web Llengua catalana i, més específicament, dins la secció anomenada Eines i serveis (http://llengua.gencat.cat/ca/eines_i_serveis/optimot/optimot-dret/, http://llengua.gencat.cat/ca/eines_i_serveis/optimot/optimot_empresa/). La base de dades d'Optimot/Dret també és accessible a través del Delicious, una “cartera” per a ús dels professionals del món jurídic que inclou un ampli ventall de llocs web, cercadors i recursos diversos (<https://delicious.com/llenguacatalana/justicia>). Vegeu, per exemple, l'aspecte que té el cercador d'Optimot/Dret a la imatge 1.

Cada recull es presenta en forma d'índex desplegable i alhora com a base de dades que es pot explorar per mitjà d'un motor de cerca. Els dos motors de cerca són autònoms, però remetent sempre a les entrades corresponents del cercador original de l'Optimot, el qual s'obre en una

pantalla a part. D'aquesta manera, cada cerca aplega, de fet, les solucions incloses en totes les fonts que formen part de l'Optimot: el DIEC2, els diccionaris castellà-català de l'Enciclopèdia Catalana, els diccionaris terminològics del TERMCAT, les fitxes explicatives, els opuscles de "Criteris Lingüístics" publicats per la DGPL, els nomenclàtors de toponímia i els verbs conjugats.

Imatge 1: Aspecte del cercador d'Optimot/Dret i cerca feta per paraula clau

Tal com s'explica en la breu presentació que encapçala la pàgina dels índexs, el material seleccionat s'organitza en diversos apartats, els quals es poden escollir per delimitar la cerca. Cada apartat fa referència a l'àrea de consulta en què recau el dubte en qüestió. Les seccions o àrees de consulta d'Optimot/Dret són les següents:

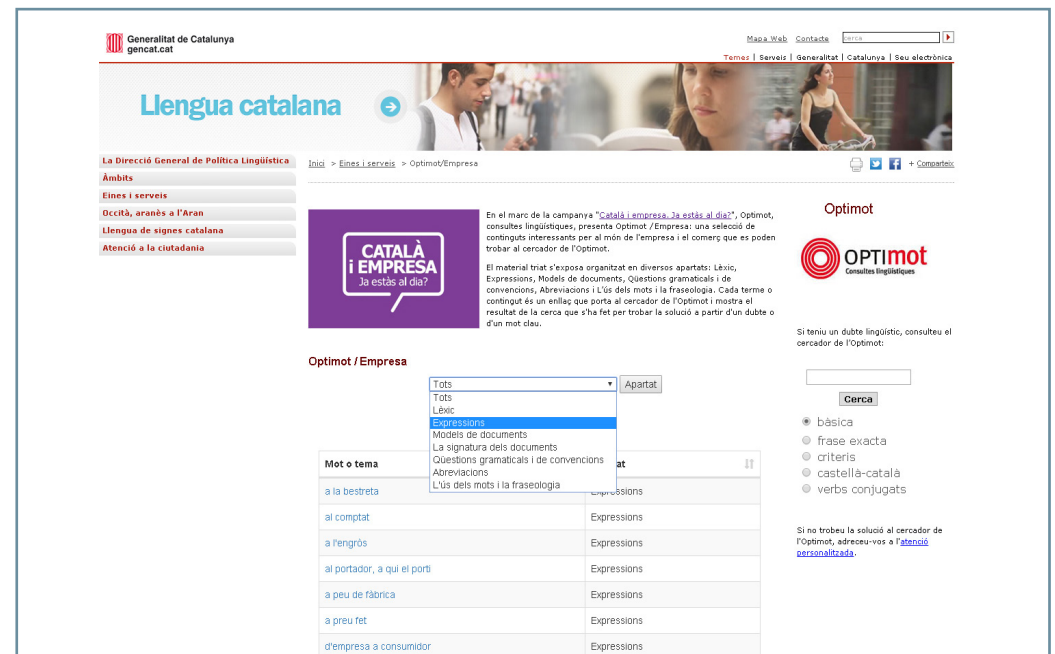
- Lèxic
- Expressions
- Documentació jurídica
- Documentació administrativa

- Criteris de traducció
- Qüestions gramaticals
- Ús d'alguns mots
- Convencions
- Abreviacions

I les seccions d'Optimot/Empresa, tal com podeu veure a la imatge 2, són aquestes:

- Lèxic
- Expressions
- Models de documents
- La signatura dels documents
- Qüestions gramaticals i de convencions
- Abreviacions
- L'ús dels mots i la fraseologia

Imatge 2: Apartats o seccions de consulta d'Optimot/Empresa

Funcionament de les cerques

Per triar l'àrea que ens interessa més, cal seleccionar-la dins la llista que es desplega des del requadre Apartat i tot seguit clicar sobre aquest requadre perquè la selecció es faci efectiva. Llavors apareixen, per ordre alfabètic, els registres o entrades que formen part d'aquella secció. El nombre de registres que es mostren en una sola pàgina es pot graduar des d'un mínim de 10 a un màxim de 100. Al final de la llista hi trobarem anotat l'interval d'entrades visibles en cada pàgina i el nombre d'entrades que conté la secció en relació al total. Per exemple, si aneu a Català/ Empresa i trieu la secció Expressions un cop hem fixat el nombre d'entrades visibles en 10, al final de l'índex us hi sortirà l'anotació següent: "1-10 d'11 registres (filtrat de 175 registres)". A sota d'aquesta anotació encara hi trobareu dos botons d'ordre amb els quals podreu passar d'una pàgina a l'altra (Anterior/Següent).

En l'elaboració dels cercadors es va tenir ben present la conveniència de facilitar les cerques tant com fos possible. Per això es va deixar oberta la possibilitat de fer-les de més d'una manera. Així, un element qualsevol que ens interessi tant es pot trobar localitzant-lo amb un cop d'ull a l'índex alfabètic com escrivint la paraula o paraules corresponents a la finestreta de cerca. Quan, més concretament, es busca una expressió o un concepte complex, podem efectuar la cerca per mitjà d'una paraula clau; per exemple, si volem saber com s'ha de redactar una carta d'acusament de recepció, bastarà que anem a Optimot/ Empresa i hi cerquem el mot *carta*: un dels resultats obtinguts dins de l'apartat de Documentació administrativa serà un model d'aquesta mena de document (vegeu la imatge 1). A més, en moltes caselles de l'índex hi consta més d'un terme (sinònims, derivats, paraules relacionades, etc.), amb la qual cosa es cobreixen simultàniament diverses possibilitats de cerca.

En general, s'ha optat per fer constar a cada casella la forma catalana correcta, però en molts casos també s'hi

han introduït —només al motor de cerca, no pas a l'índex visible— els equivalents castellans i estrangers, o algunes formes catalanes incorrectes o secundàries (com ara femenins i plurals). En conseqüència, buscant qualsevol d'aquestes formes també arribarem a l'entrada que ens interessa, encara que la forma en qüestió no aparegui a les llistes inicials. Proveu de cercar, posem per cas, l'expressió castellana '*citar a comparecencia*' i veureu com us porta directament a la forma catalana: *citar a dia cert*.

Convencions de notació

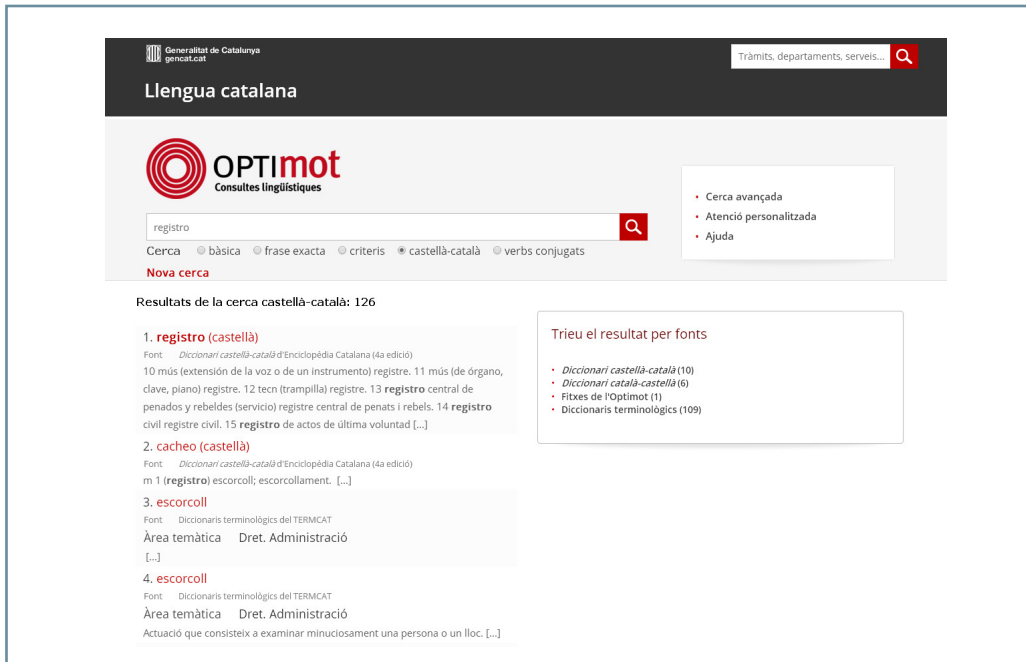
Per entendre millor com s'han de llegir els registres de l'índex, convé tenir en compte les convencions següents: una conjunció *i* entre dos termes indica que el registre us remetrà a una fitxa on s'estableix una diferència entre el significat i l'ús dels dos termes en qüestió (ex.: *vistiplau* i *vist i plau*); una coma (,) separa simplement dos termes tractats a la mateixa fitxa (ex.: *full de mà*, *full volander*); un punt i coma (;) separa termes tractats en una sola fitxa que pertanyen a una mateixa categoria gramatical, però tenen un significat i un ús diferents (ex.: *rebutjar*; *invalidar* o *excloure*). Les formes no catalanes apareixen entre cometes simples, sempre que no hagin estat acceptades per la normativa (ex.: '*en lo sucesivo*' i '*kit*', però *màrqueting*). Finalment, posem entre parèntesis els aclariments necessaris per precisar els continguts d'un registre; per exemple: *Albarà* (*critèris de redacció*).

Aspectes didàctics

Un altre tret d'aquests reculls és el seu caràcter pedagògic. Ja hem dit més amunt que un dels objectius que es van tenir presents a l'hora d'elaborar-los va ser el de donar a conèixer l'Optimot com a eina de consulta. En aquest sentit, cal parar esment a certs aspectes de les pàgines on ens porten els cercadors d'Optimot/Dret i Optimot/Empresa, ja que ens poden indicar les estratègies

que s'han seguit per fer una cerca específica. Vegem-ho amb un cas concret. Suposem que no sabem com s'ha de dir en català l'expressió castellana 'efectuar un registro'. Tot i que no trobem res de similar a l'índex (ni a l'apartat d'Expressions ni al de Lèxic), podem escriure al cercador la paraula clau 'registro' i això ens donarà, immediatament, l'equivalent català: *escorcoll*. Un cop hàgim entrat en el registre corresponent, ens trobarem davant de la pàgina de l'Optimot que teniu reproduïda a la imatge 3.

Imatge 3: Cerca del mot castellà registro

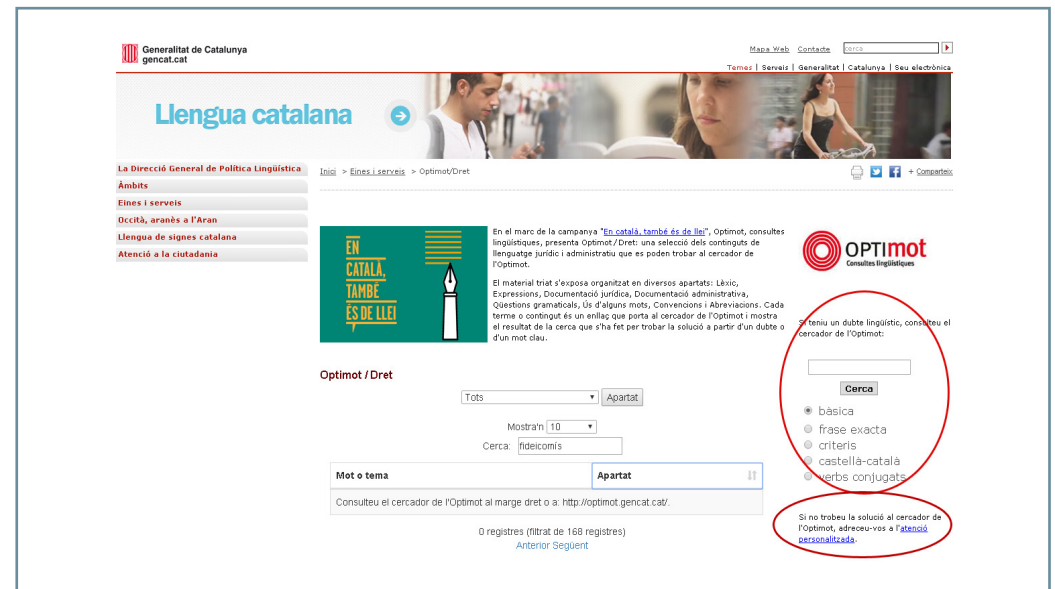
Observant en detall aquesta pàgina veurem que el terme buscat és precisament el castellà, *registro*, i que per arribar a l'equivalent català s'ha fet una cerca específica de castellà-català (noteu el puntet que n'indica la tria). Evidentment, aquest és el tipus de cerca més adequat per a un cas d'equivalència entre totes dues llengües. Finalment, observant la cantonada superior esquerra de la imatge 3, sota el logotip del servei, veurem un fil d'Ariadna que ens indica que, sobre una llista molt més llarga (la que dona la cerca de la paraula *registro*, amb 126 resul-

tats), s'ha aplicat un filtre de fonts que limita el nombre de resultats als que recauen concretament dins l'àmbit del dret; és a dir, primer s'han filtrat només les entrades dels diccionaris terminològics (109) i, tot seguit, tan sols les que feien referència a l'apartat Dret. Administració (25). Aquesta mena d'estratègia resulta molt útil a l'hora d'afinar la cerca d'un terme a l'Optimot i per això se n'ha volgut deixar constància.

Cerques alternatives

I, ja per acabar, què passa si, malgrat tot, no trobem la informació que busquem en cap dels dos índexs? Doncs, en aquest cas, podem anar a la banda dreta de la pàgina de la selecció, on hi ha un enllaç directe amb el cercador de l'Optimot, en el qual podem fer un altre cop la cerca, especificant d'entrada, si ens interessa, de quina mena la volem. I en el cas que, així i tot, el terme no aparegui, a sota del motor de cerca, a la dreta, encara hi trobarem un enllaç amb el servei d'atenció personalitzada, on l'equip de lingüistes de l'Optimot intentarà resoldre el nostre dubte de manera particular. Ho teniu marcat a la imatge 4.

Imatge 4: Enllaços al cercador de l'Optimot i al servei d'atenció personalitzada

Perspectives de futur

Optimot/Dret i Optimot/Empresa no són reculls tancats. La intenció és d'anar-los enriquint amb material nou en la mesura que es cregui convenient i tenint en compte, sobretot, l'ús que en facin els possibles interessats. Es preveu, especialment, la incorporació de fitxes terminològiques que tractin les qüestions que vagin sorgint en aquests dos àmbits específics, de manera que el recurs es mantingui actualitzat. Alhora, l'experiència de crear i fer públics dos cercadors com aquests ha servit d'antecedent per a altres iniciatives similars que es puguin plantejar en l'àmbit dels llenguatges específics. En aquest sentit, la bona acollida del públic, a la qual pretenem contribuir amb aquest article, serà determinant.